

Provázání ceny elektřiny s burzou v Lipsku je veřejnosti nevysvětlitelné, protože to nedává smysl. Změnit to by nestálo nic, jen odvahu to udělat

svobodny-svet.cz/provazani-ceny-elektriny-s-burzou-v-lipsku-je-verejnosti-nevysvetlitelne-protoze-to-nedava-smysl-zmenit-to-by-nestalo-nic-jen-odvahu-to-udelat

22. listopadu 2022

*„Dobrá hospodyňka pro pířko i přes plot skočí,“ slavný výrok je od prvního vydání Babičky mantrou šetrného přístupu k životu. A ačkoli byla v uplynulých třiceti letech pozapomenuta, nyní získává znovu na aktuálnosti, jen možná zjištujeme, že nám ochably svaly, ten pomyslný plot je nějak vyšší, a kýžená pířko nejspíš nezískáme, aniž bychom si nenatrhli choulostivé partie. Ovšem šetření může být, jak jsme uvedli v předchozích částech našeho rozhovoru s **Václavem Bartuškou**, významnou součástí řešení problémů, které vyplývají ze snahy zbavit se závislosti na Rusku, protože nejméně nás bude stát plyn a elektřina, které nespoteřujeme. Nicméně rozum zůstává stát, proč už tak neradostnou situaci ztěžujeme v rámci Evropské unie emisními povolenkami a dalšími ekologickými závazky v proklamovaném*

Green Dealu, které navíc vylétají komínem, když ruský plyn nahradí dražší zkapalněný plyn z větší vzdálenosti s mnohem větší uhlíkovou stopou.

Martina: Když už jsi narazil na ekologii, tak zkapalněný plyn se musí nejprve zchladit na mínus 161 stupňů.

Václav Bartuška: Na 161 stupňů Celsia, a stačí šesti set násobek. Ano.

Martina: Pak přepravit přes spoustu vody, a potom zase zahřát a rozdistribuovat. To celkově nezní úplně ekologicky, a to mluvím o bazální ekologii, a ne o Green Dealu.

Václav Bartuška: Martino, ale proboha, my jsme o tom hovořili v pořadu před lety. Vezmi si, že ropa, běžná ropa se vytěží kdesi: v Saúdské Arábii, v Nigérii, na západě Sibíře. Pak se musí přepravit buď ropovody, nebo tankery někam do Evropy. Pak se rafinuje. Stane se z ní benzín, a pak u vás někde na Opavsku na pumpě, nebo v Praze, stojí litr tohoto benzínu míň než litr Coca-Coly, A já mám rád Coca-Colu, což je voda s trochou cukru a nějakou příměsí, proboha. My jsme si obrovsky navykli na náš životní styl, který je mimořádně náročný vůči této planetě. To je pro nás samozřejmost.

Já si pamatuji, kdy mi moje paní poprvé řekla, že těžba ropy na světě je sto miliónů barelů denně. Sto miliónů barelů ropy denně, aby se tento svět udržel v chodu. Pro představu, pokud máš mezi svými posluchači milovníky vojenství, tak největší tanková bitva v dějinách byla u Prochorovky v roce 43 v rámci Kurské operace, kde po tři dny bojovaly tisíce tanků na obou stranách, na straně sovětské i německé. A v pražské dopravní špičce každé ráno propálíme víc pohonných hmot, než se propálilo za této největší tankové bitvy v dějinách. Pražská špička je, že 700 tisíc aut se vydá možná na pět kilometrů, ale propálí každé ráno a každé odpoledne obrovské tuny pohonných hmot. Takže americké LNG, nebo zemní plyn z USA, zemní plyn z Ruska, z Norska, to je vždycky zátěž pro planetu. Pochopitelně. My

planetu rabujeme, ať se to týká uhlí, železné rudy, manganu, kobaltu, všeho. Přece nejsme zvlášť ekologičtí, když jednou za půl roku jedeme do práce na kole, a dáme si úspornou žárovku. Pardon, ale vždyť přece...

Martina: Znamená to, že Green Deal, který měl podstatným způsobem změnit přemýšlení o energiích v Evropě, je v tuhle chvíli odsunut na vedlejší kolej, protože prostě není čas na hrdinství? Zelené, ani jiné?

Václav Bartuška: Základem Green Dealu je nahradit fosilní palivo. A když tam dáš ještě jedno přídavné jméno, nahradit ruská fosilní paliva, tak Green Deal naprosto platí. Budeme samozřejmě hledat fosilní paliva jinde, včetně zemního plynu, uhlí a ropy, ale zbavit se Ruska je nepochybně zájmem Evropy. Takže tahle část je naživu, a upřímně si myslím, že v průběhu řekněme deseti let se velká část toho, co bylo podstatou Green Dealu, naplní rychleji, než jsme si původně mysleli, protože vítězové této situace díky obrovským cenám energií a hrozbě, že nebudou dostupné, jsou v celku jasní: úspory, účinnost, obnovitelné zdroje a jádro v zemích, kde jsou schopni jádro postavit. Ropa, zemní plyn dlouhodobě prohrávají. A uhlí? Při vší úctě, také rádi občas dýcháme. Takže uhlí dostává odklad na několik let, ale za dvacet let nebude asi páteří evropské energetiky. Za třicet let to bude podle mě jádro, v nějaké míře obnovitelné zdroje. Doufám, že spíš jádro, tomu věřím víc. A účinnost a úspory.

Jedinou šancí pro Evropu, aby přežila následující zimy, je prosadit válečnou ekonomiku

Martina: Teď přemýšlím, když odmyslím od velké politiky, velkých slov a ideálů, a když vezmu v úvahu taková ta malá domů, tak moji rodiče měli v domě kotel na pevná paliva, který museli na naléhání, nebo inspiraci vlády vyměnit za plynový, a pak ještě chodily kontroly, jestli skutečně uřízli trubky, zaslepili a zničili. Takže oni teď žijí na Ostravsku a v případě, že nebudou schopni vytopit a zaplatit plyn,

nebo třeba plyn nebude, tak jsou úplně, ale úplně nahraní, přestože za normálních situací by stačilo, kdybychom jim koupili nový kotel na pevná paliva, a pak se postavili do fronty na brikety, protože na ty jsou teď pořadníky, a věděla bych, že moji rodiče přežijí zimu. Ale teď jsme se o ně tak strašně postarali, až se ocitli v pasti.

Václav Bartuška: Tak myslím, že pokud si tvoji rodiče pořídí kotel na pevná paliva, tak se nikdo zlobit nebude.

Martina: Ale oni nemají ty trubky. Rozumíš? To znamená velmi zásadní stavební úpravu, na kterou teď nikoho neseženou, protože to dělají všichni, kdo se vzpamatovali nebo na to měli dřív. Takže ne. Jsou v pytli.

Václav Bartuška: Říkám: Pro domácí spotřebitele plyn v regulačním stupni 9 a 10 bude.

Martina: Ale aby ho zaplatili. To je otázka.

Václav Bartuška: Tak když se podíváš na cenu plynu za posledních deset let, jak šla dolů v Evropě i u nás...

Martina: Otázka je, jak to bude, až začnou zářit rampouchy.

Václav Bartuška: To uvidíme. Myslím, že se může klidně stát, že bude systém s regulací ceny. To se klidně může přihodit.

Martina: Je to jeden z krizových plánů? Nebo jedna z alternativ?

Václav Bartuška: My jsme se na jaře bavili o tom, že kdyby byly nějaké mimořádné výkyvy cen, tak zavést cenový strop, který se teď konec konců stal. Nebo vyloženě regulovat cenu plynu a přidělovat podle možností. My se pořád snažíme dát dohromady tržní ekonomiku, jaká byla před únorem a válkou, která se odehrává kousek od nás. Ale v nějakém okamžiku se může ukázat, že jediná šance je prosadit válečnou ekonomiku. To bylo na valných

hromadách od energetiků a ministrů evropských zemí slyšet, že je prostě možná „válečná ekonomika“. To je jediná šance pro Evropu. Projít tyhle ty zimy.

Martina: Nechybí nám teď příliš severojižní propojení a krach plynovodních projektů Stork II a BACI?

Václav Bartuška: Bylo by dobré, abychom toto propojení měli. Určitě ano. Země, která je uprostřed kontinentu, má mít víc pochopení se sousedy a nemít pouze Slovenko a Německo, ale mít také Polsko a Rakousko. To by dávalo smysl. Propojení do Polska by se hodilo určitě, protože Poláci mají a staví teď terminály. Jeden už dokončili, a další budou stavět na LNG. My jsme mimořádně provázaní s Německem, do té míry, že někdo vtipně řekne, že jsme 17 spolkovou zemí. Mně to úplně vtipné nepřipadá, přiznám se, protože si myslím, že kdyby k propojenosti s Německem došlo, a ještě mít německou životní úroveň, tak je to úplně jiný příběh.

Propojenost ČR s Německem je hnacím motorem naší ekonomiky

Martina: Právě jsem se chtěl zeptat: V jakém slova smyslu ti to nepřipadá vtipné? Protože ta propojenost je značná.

Václav Bartuška: Je, ale zároveň tu nemáš propady v ekonomice a třeba v platech.

Martina: To znamená, že u nás tato propojenost není ve všech směrech rozhodně výhodná? Tak se to dá říct?

Václav Bartuška: Je hnacím motorem této ekonomiky. Je to to, co nás žene někam dopředu.

Martina: Dopředu, nebo dolů? V tuhle chvíli.

Václav Bartuška: Myslím si, že to dolů si děláme spíš my sami. Viz třeba předpisy, jak jsme se bavili. Prostě my nejsme schopni změnit nic, aspoň předpisy pro schvalování klíčových staveb. To, že nemáme rychlovlaky do Mnichova, ani do Berlína, je naše chyba. Já jsem teď

v červenci seděl u toho, když pan premiér Fiala přijal bavorského premiéra Södera, padla debata o infrastruktuře, a bavorský premiér řekl krásnou větu, takovou jemnou špičku, že nemá tolik času, aby jel do Prahy vlakem, proto přijel autem. Praha – Mnichov je vlakem šest hodin. A přitom rychlovlak do Berlína, do Mnichova, do Vídně, nebo třeba i do Varšavy, bychom už dávno mohli mít. Proboha, za třicet let od změny nemáme pořád novou dálnici přes Hradec do Polska – teď jsem to loni jel s mojí paní, když měla koncert v Krakově. Ono je hezké projíždět Náchodem, ale upřímně by bylo milé jet někdy časem třeba po dálnici. A když potom člověk jede v Polsku po dálnicích, které jsou v noci osvětlené od Krakova na Katovice, a dál, a najednou začne tma, tak člověk ví: „Aha, už jsem na Ostravsku.“

Martina: A mimochodem, je to, co se týká dálnice, čínskými investicemi v Polsku? Nebo čím to je, že se jim to tak podařilo? Tohle jsem slyšela, takže nevím.

Václav Bartuška: Ne. Poláci nakonec Čiňany vyhnali pryč. Oni si to byli schopni schválit, to bylo klíčové. Prostě věděli, že mají historickou šanci postavit infrastrukturu za peníze Evropské unie, a udělali to. My jsme si za peníze EU postavili golfová hřiště, hezké parky. Je to otázka volby.

Martina: Ty jsi řekl, že ti nepřijde moc vtipné, když někdo říká, že jsme sedmnáctá spolková republika Německa. Víím, že jsme malí, ale přesto všechno, je tato obrovská provázanost s Německem výhodnější spíš pro nás, nebo pro Německo?

Václav Bartuška: Myslím, že pro Německo jsme nezajímaví. Většinu času.

Martina: A když se jim něco tak nabízí, tak nepohrdnou...

Václav Bartuška: Myslím, že představa, že by dneska český premiér jel do Berlína, podobně jako jel Hácha v roce 39... Německo se do dneška nevyrovnalo s pěti východními zeměmi bývalé NDR.

A myslím, že tento odstup je pořád ještě značný, takže žádnou velkou touhu po našem území jsem tam nezaregistroval.

Martina: Ne, takhle jsem to nemyslela. Myslím jenom po našich penězích. Po tom, co se samo nabízí.

Václav Bartuška: Tak pokud jsme byli schopni prodat své banky západním bankám, tak na dividendách jsou to stovky miliónů korun za rok. To jsme si udělali sami.

Provázání ceny elektřiny s burzou v Lipsku je veřejnosti nevysvětlitelné, protože to nedává smysl. Změnit to by nestálo nic, jen odvalu to udělat.

Martina: Václave Bartuško, v elektřině, na rozdíl od plynu, bychom měli být plně soběstační. Je to tak?

Václav Bartuška: Jsme. Máme přebytky.

Martina: Přesto v přepočtu na kupní sílu máme jednu z nejdražších elektřin v Evropě. Čím to je?

Václav Bartuška: Tak je to tím, že jsme cenu tvorbu elektřiny provázali s burzou v Lipsku, což si myslím, že v dobách klidu a míru šlo vysvětlit. Ale v dobách války a současných cenových výkyvů je to nevysvětlitelné komukoliv z běžné veřejnosti, protože výrobní náklady na elektřinu u nás jsou, řekněme, mezi nějakými 7 a 20 eury na MWh, a aby stála 400 euro za MWh, nedává smysl.

Martina: Takže zastropování, které udělala vláda, pravděpodobně stačit nebude. Lidé si poměrně dokázali spočítat, že budou platit několikanásobně více. Že i to zastropování je prostě příliš vysoké. Můžeš mi vysvětlit ty, jako odborník, srozumitelně a jasně, co by se stalo, kdybychom u nás elektřinu, kterou vyrábíme za velmi nízkou cenu, prodali za nízkou cenu našim lidem, a venku bychom obchodovali s jejími přebytky?

Václav Bartuška: Nestalo by se nic. Museli bychom mít kuráž to udělat. To je vše.

Martina: Kdo ji nemá?

Václav Bartuška: Tak byla by to obrovská změna. Uvědom si, že třeba i ten cenový strop energie byl pro většinu politiků ještě v červenci něčím naprosto nepřijatelným. Ono to prochází obrovskou změnou, a to se netýká pouze české vlády, ale všech vlád v Evropě. Míra zásahu do ekonomiky, míra toho, jak moc bude muset být ekonomika ovlivňována státem, je pro Švédy, Španěly, Iry a Řeky asi těžko uvěřitelná, do jisté míry. Jen pro představu: Německo minulý týden schválilo už čtvrtý balík pomoci, nějakých 200 miliard euro. A když jsem tam byl v půlce září, tak mi řekli, že schválili třetí balík, nějakých 34 miliard, a bude další čtvrtý, a sami netušili, jak velký bude. Dánský premiér před dvěma týdny prohlásil, že lidem, kteří na to nemají, posečkají s placením za elektřinu a za teplo. Holandsko, země, která byla vždycky průkopníkem volného trhu, přímé platby vede. Švédsko a Finsko zavede obrovské sumy peněz na to, aby se udržela likvidita trhu s elektřinou.

Myslím, že všude v Evropě jsou vlády v situaci, že dělají věci, které nikdy v životě dělat nechtěly. Vždycky věřily tomu, že trh se o to postará sám, že neviditelná ruka trhu, abych citoval klasiky 90. let, se o všechno postará sama. To, čeho jsme teď svědky, je obrovský návrat státu do energetiky, všude v Evropě. Vykupování podílů EDF ve Francii, nebo u nás, to že pan premiér zmínil, že kompletně vykoupíme ČEZ do státních rukou, to je jenom začátek. Jako v Německu – německá vláda koupila Uniper, velkou energetickou firmu. Budeme podle mě svědky ještě mnoha dalších kroků podobného dosahu.

Martina: Myslím, že většina lidí je schopná pochopit, že kolem plynu je situace, jaká je. Mohou to respektovat, nerespektovat, ale chápou to. Ale myslím si, že většina lidí nedokáže pochopit, že vláda, a teď to takto musím říct, je odírá i na cenách elektrické energie. Nebojíš se, že si tímto zahráváme s nějakými občanskými nepokoji? S křehkým sociálním smírem?

Václav Bartuška: Tak tohle říkám dlouhodobě, a myslím si, že si to uvědomuje i vláda samotná. Zastropování cen energií je právě reakcí na to, že si uvědomuje, v jak složité situaci mnoho lidí je.

Od 24. února vidíme, že vlády jsou v krizi mnohem akceschopnější než firmy

Martina: Myslíš, že vláda měla už dávno vykoupit ČEZ do svých rukou? Říkáš, že se bude posilovat celkově úloha státu v energiích.

Václav Bartuška: Tak pan premiér v létě oznámil, že stát vykoupí zbytek akcií. A to je samozřejmě velká suma peněz. Posledních třicet let evropské vlády, včetně české, si myslely, že trh se umí postarat lépe než vlády samotné, a většinu subjektů v energetice buď prodaly, nebo si ponechaly pouze nějakou vzdálenější kontrolu. Francie má dosud unikátní to, že si nechala kus EDF, ale v Německu byly privátní subjekty ponechány nejméně sami sobě. To, co vidíme od 24. února, je za prvé, že vlády jsou mnohem akceschopnější než firmy, to je, myslím, velká věc, že pro spoustu lidí, asi i tvých posluchačů, bude vláda pomalý moloch, a firmy jsou chytrý, mrštný, rychlý.

Martina: A myslíš i tu naši?

Václav Bartuška: Myslím i tu naši. Ano. Protože třeba například rozhodnutí o prvním terminálu LNG v Německu dělala 5. března spolková vláda, a akcionářem tam je z 50 procent německý stát, 40 procent Holandsko, a pouze 10 procent je privátní subjekt RWE. Naše rozhodování navýšení kapacity v TALu proběhlo také rychle. To proběhlo během jara a července letošního roku. Proběhlo to takhle rychle, protože stát byl schopen říct: Ano, plně za to zaplatíme.

Pro firmy je toto komplikovanější, schvalovací proces je pomalejší. Bylo to hezky vidět na příkladu Uniperu v Německu, kdy šlo o obrovské sumy peněz – v první fázi 15 miliard euro, pak 30 miliard – kde byla německá spolková vláda rychlejší než privátní vlastník. Byla schopna rychle reagovat. Ne vždycky to chce vláda udělat, ne

vždycky se vládě chce vydat tolik peněz ze státního rozpočtu. Ale vlády jsou asi v krizové situaci schopnější než privátní firmy. Tak to reálně je.

Martina: Takže to je odpověď na to, jestli by vláda měla vykoupit ČEZ? Případně, jestli už to měla udělat dávno?

Václav Bartuška: Já jsem byl jmenován v říjnu 2006, měl jsem první setkání s premiérem Topolánkem koncem roku 06 a říkám: „To je fajn, že jste prodali kompletně plynárenství – protože předchozí vláda kompletně prodala celé plynárenství – ale pokud se cokoliv přihodí se zemním plynem, tak lidi budou házet shnilá rajčata na Úřad vlády, a ne na sídlo RWE, protože ani neví, kde sídlí, nějaká ulice Limuzská na Praze 10, bůhví, kde to je. Prostě půjdou na Úřad vlády a tam budou pískat“.

Martina: Dobře, že jsi to teď řekl.

Václav Bartuška: Dnes už se jmenují jinak. Ale měli jsme o tom docela debatu. Premiér Topolánek byl schopen být velmi razantní, stále je – nesouhlasil se mnou. A v lednu 09 mi v sedm hodin ráno volá, a říká: „Děje se něco s plynem, pojdte s tím něco udělat.“ A pak k jeho cti musím říct, že opravdu pendloval mezi Kyjevem, Moskvou a Bruselem. Věděl, že kdyby jim řekl: „Dámy a pánové, plyn se mě netýká, to je starost firmy RWE...“

Martina: My jsme v tu chvíli předsedali EU.

Václav Bartuška: Přesně tak, Radě Evropské unie. Čili v tu chvíli by skončil. Jako politik nemůžete říct, že vám to je vlastně jedno, že se o to postará privátní subjekt. Tohle byla první velká lekce v tomto oboru, že státy byly těmi, kdo to dohadovaly, kdo ty věci udělá a prosadí, aby se staly. A to se týká v energetice všeho. Prostě ve finále, pokud nebudu mít lidi doma elektřinu nebo teplo, tak půjdou na vládu, nepůjdou na privátní firmy. Nikdo tady nebude bombardovat rajčaty privátní subjekty. Od toho je Strakova akademie.

Před pár lety jsem řekl, že by každý měl mít doma zásoby vody, jídlo na pět dnů, léky na měsíc, a byl jsem za totálního idiota. Ale teď, po covidu, už lidé chápou, že najednou může zmizet třeba paralen.

Martina: Bavíme se o tom, že na rozdíl od plynu máme elektřiny dost, pomeňme, za jaké peníze, ale ty jsi svého času říkal, nebo několikrát zmínil, že aby se lidé i politici začali trochu věnovat energetické bezpečnosti, tak by stačil třídenní blackout. A já si teď zkouším představit všechny domácnosti, které jsou kompletně na plyn a které v jednu chvíli, kdy strčí do zásuvky všechny dvouplotýnkové vařiče, přímotopy a elektrická kamínka, a říkám si, jestli i naše robustní přenosová soustava nebude mít v tu chvíli problém a jestli se nám, v uvozovkách, ta věc nesplní, abychom si začali všímat.

Václav Bartuška: Přenosová soustava, čili 400 kV nebo 220 kV, to, myslím, zvládne bez problémů, zvládla i mnohem větší zátěže. Otázka bude distribuční soustava, a pak lokální rozvody, kde uvidíme, jak je to fortelně postavené a jak je to zálohované. A jsme zase zpátky u toho, jak velké mají být zálohy, jak velké mají být pojistky, jak velká mají být zdvojení rozvoden.

Pamatuji, před dávnými časy, když jsem měl roli ve státní správě, jsem jednal s nějakou velkou firmou, která si pořizovala datasklad na okraji Prahy, a požádala, aby tam měli dovedeny rozvody napětí ze dvou stran, protože to byla jedna ze tří datových centrál pro celý svět. A pamatuji, kolik lidí tady u nás říkalo, že to je nesmysl, že to k ničemu nepotřebují a že to není k ničemu dobré. No, kdyby padl Chodov, kdyby se s tou rozvodnou něco stalo, tak budou muset vymyslet nový zdroj. A samozřejmě k tomu ještě měli záložní generátory na diesel, kdyby se dělo cokoli dalšího, takže by alespoň prvních 72 hodin mohli používat tyto záložní generátory. Pamatuji, že v roce 2005, už po vstupu do Unie, to všem připadalo jako nesmyslné nároky, asi jako kdyby chtěli zlaté kohoutky v koupelně. Ale oni prostě byli normálně rozumní. Vidím, že kýváš hlavou. Bydlíš blízko. Takže tohle nebyla žádná zvykanost, žádné zlaté kohoutky,

to byla normální rozumná reakce dobrého hospodáře, který ví, že má jednu příjezdovou cestu, a chce mít ještě druhou pro všechny případy. A tohle je něco, co jsme poztráceli.

Mimochodem, tvůj pořad je v tomto směru dost důležitý. My jsme se o tom za poslední léta bavili už mockrát. Prostě před každou zimou naše babičky a dědečkové narvali do sklepa šest metráků brambor a pět metráků uhlí, nebo víc, jak kdo, měli naložené zelí, aby zimu projeli. A věděli, že zimu zvládnou. Když jsem před pár lety v nějakém rozhovoru řekl, že by každý, kdo chce mít stabilní zemi, měl mít doma zásoby vody a jídlo na pět dnů, a pokud potřebuje denně nějaké léky, tak by jich měl mít zásobu třeba na měsíc, tak jsem byl za totálního idiota. To bylo ještě před covidem. A já jsem říkal, že se to může všechno rozpadnout, všechno, na co spoléháme. Třeba může z důvodu hackerského útoku dojít klidně k zastavení soustavy. Věci se porouchají. To se může stát. Přestane na několik hodin fungovat bankovní systém, a v tu chvíli se zamrazí jakékoli dodávky kamkoliv čehokoliv, protože firmy nebudou moct ani zaplatit. Znělo to jako divná, hloupá věta, ale myslím, že teď, po covidu lidé už lépe chápou, že najednou může zmizet třeba paralen.

Martina: Nejen. To jsou dlouhodobé výpadky léků jako cholagol, a další

Václav Bartuška: Paralen mě tak zaujal, protože to byl lék, který byl vždycky všude.

Martina: Na benzínkách.

Václav Bartuška: To se nedalo, kdyby nebyl paralen. A tohle bychom si měli pamatovat. Znovu opakuji: Náš život stojí na spoustě sítí a technologiích, které jsou mimořádně složité. A jedou většinu času na 100 procent výkonu, ať nám vozí ropu z druhého konce světa, nebo tlačí plyn z druhého konce světa, nebo nám vozí železnou rudu, nebo mangan, nebo nám dopravují pitnou vodu, nebo chleba. Vezměte si, z pohledu našich předků, že v českých zemích stačí dvě

velké mlékárny k zásobení celé země. Díky levným surovinám, díky levným pohonným hmotám je možné, že v Praze je mléko z Olomouce, z Olmy, konkurenceschopné a leží na pultech obchodů. To je pozoruhodné.

Martina: A ještě další věci, kdy z jižních Čech jede mléko do velkého redistribučního skladu u Prahy, a pak jede zpátky poté, co je redistribuováno, do jižních Čech. Ale pojďme se ještě podívat na zdroje elektřiny. Dává v tuhle chvíli ekonomický smysl výstavba nových jaderných bloků?

Václav Bartuška: Nepochybně ano.

U malých modulárních reaktorů je problém se zajištěním jejich ochrany před napadením

Martina: Ale pokud vím, tak se zařizla dostavba Temelína, a k Dukovanům jsme se ještě ani nedohrabali, a schvalovací procesy trvají léta. Takže v tuhle chvíli je to možná daleká cesta, marné volání?

Václav Bartuška: Nabídky na Dukovany, 5. pátý blok Dukovan, bychom měli mít na konci listopadu čili relativně brzo. A schvalovací proces? O tom jsme hovořili před časem. Myslím, že pokud nevyužijeme tuto historickou šanci krátit a zrychlit schvalovací řízení pro zásadní infrastrukturní, dopravní a energetické stavby, tak promarníme obrovskou šanci.

Martina: Vidiš budoucnost v menších modulárních reaktorech?

Václav Bartuška: Je strašně důležité říct, že tohle je docela neznámá oblast. Až budou k dispozici modulární reaktory, tak myslím, že to bude velmi zajímavá nová technologie. Ale jejich nástup není tak rychlý, jak se zdálo ještě před deseti, patnácti lety, a bude v tom nepochybně klíčová technologická otázka, aby byly schopné fungovat tak, jak mají. A pak bude velmi zásadní otázkou bezpečnost fyzická. Nebudu zde říkat posluchačům, co všechno se

odehrává okolo Dukovan a Temelína, ale řekněme, že tyto dva objekty jsou mimořádně chráněné řadou různých systémů, i lidí. A pokud by podobný systém ochrany...

Martina: Měl být v každém krajském městě, nebo vesnici...

Václav Bartuška: Přesně tak, tak to nedává úplně smysl. Čili musíme si definovat, jak budou tyto malé modulární reaktory vnímány, jaká bude jejich ochrana, a zda nakonec nebudou ve finále spíše poskládány v nějakém větším celku, kde budou pod vysokou mírou ochrany. Toto téma ochrany jaderných elektráren mi vždycky připadalo zbytečné a směšné. Teď, po tom, co se děje třeba okolo Záporožské jaderné elektrárny na Ukrajině, kde Rusové předvádějí mimořádné výkony v oblasti odstřelování, tak myslím, že to už je aktuálnější téma. Samozřejmě v Evropské unii budeme svědky obrovského tlaku proti atomu ze strany zemí, které jsou proti jaderné energetice a které budou říkat: „Vidíte, co se děje na Ukrajině, co tam Rusové dělají. To by se mohlo stát i tady.“

Martina: I ze strany Německa, myslíš, které od jádra začalo programově opouštět?

Václav Bartuška: Uvidíme, co německá veřejnost. Myslím, že Německo je v tomhle rozumnější, ale existují ještě ostřejší protijaderné země. Německo ještě pořád zvažuje, že by aspoň o pár měsíců prodloužilo životnost několika posledních bloků, přesněji dvou z posledních tří bloků. Uvidíme, kam dojdou. Ale obava z toho, co by se mohlo stát, obava z další Hirošimy tady reálně existuje. Jádro si s sebou toto stigma nese. Bohužel. Pro mě je jaderná energetika naprosto zásadní, rozumná, a měla by být v mnohem větším podílu, než ji máme dnes.

Je třeba usnadnit a státem podpořit výstavbu menších fotovoltaických celků na panelácích, továrních halách a skladech

Martina: Jakou vidíš cestu k tomu, nezničit svůj vlastní průmysl, potažmo zemědělství? Nezlikvidovat elementární důvěru lidí ve stát, vezmu-li to v souvislosti třeba s cenami elektrické energie? Jak by měly vypadat další kroky? Solární panely na každou garáž? Na každou volnou plochu? Co dělat?

Václav Bartuška: O tomhle jsme se také u tebe bavili už několikrát.

Martina: Ale je nová doba.

Václav Bartuška: Myslím si, že si musíme hned na začátku říct, že budeme hledat řešení, která budou kombinovaná, protože máme zhruba čtyři milióny lidí, kteří žijí buď na venkově, nebo na okrajích velkých měst, ti mohou mít dneska ostrovní provoz. Solární panel, možná ohřev vody přes solární kolektor, tepelné čerpadlo, možná nějaká baterka. Vlastně se to dá udělat po 95 procent času, kdy jsou tito lidé ostrovním provozem během nějakých mimořádných dnů v zimě. Pak máme přes šest miliónů lidí, kteří žijí ve velkých městech, primárně v bytech na sídlištích, nebo ve starší zástavbě, a z těchto domů se ostrovní provoz udělá poměrně těžko. Takže budeme hledat několik řešení vedle sebe. Myslím, že třeba usnadnit výstavbu menších fotovoltaických celků na panelácích, kdy by byla střecha z fotovoltaiky. To dává naprosto smysl. Nebo na továrních halách. Konec konců třeba sklady u Prahy, ty krabice podél dálnic by mohly být klidně přikryté fotovoltaikou, která by aspoň pro daný závod vyráběla elektřinu, třeba na chlazení fabriky v létě.

Martina: Ano, a zároveň by bylo dobré, kdyby se zase upravil odběrový systém, který platil doposud.

Václav Bartuška: Bude se určitě měnit spousta věcí, o tom není sporu. Ale myslím, že pokud si odneseme z téhle situace vědomí, že bezpečnost má smysl, že má smysl dát nějaké peníze na zdvojení dodávek, mít ty dva kabely z různých stran, mít baterku, mít dva ropovody a dva plynovody, nebo mít dva zdroje, mít jistotu dodávek

– to bude moc dobře. Bude to dražší, než kdybychom to měli pouze z jednoho zdroje, a po většinu času to budou zbytečně vyhozené peníze.

Martina: Mnoho lidí si fotovoltaiku přesto, že mohli, nepořádilo, protože na to třeba neměli, protože dům z nich vysál všechny peníze, a jsou rádi, že mají na jeho provoz. Měl by toto třeba masivně podporovat stát, včetně zateplování domů?

Václav Bartuška: Zateplování už tady masivně proběhlo v programu Zelená úsporám. A k té otázce – jednoznačně ano. Nepochybně by stát měl pomoci této oblasti, a vydat peníze na úspory tak, jako program Zelená úsporám, který velmi pomohl se zateplováním domů a sídlišť. Podobně je to s fotovoltaikou na střechy, tohle jsou peníze, které jsou dobře vynaložené.

Martina: Myslíš, že se ještě někdy někde vrátí staré ceny elektřiny, nebo už je zkrátka nová doba?

Václav Bartuška: Klíčové je, jaké procento našich výdajů ceny elektřiny budou tvořit. Že by se vrátilo zpátky těch 12 euro za megawatthodinu zemního plynu, to si nejsem jistý. Ale pokud se vrátí to procento z našich výdajů, jaké to bylo třeba před těmi dvěma lety, to myslím, že reálné je. To je, jak říkají ekonomové, nová cenová hladina díky inflaci, která je nějakých 10 nebo 15 procent. Budeme také papírově vydělávat víc a také utrácet víc. To si myslím že reálné je.

Martina: Václave Bartuško, myslíš, že se vrátí klid i mezi razantně rozdělenou společností, kterou ceny energií a kolísavá životní úroveň rozděluje ještě více? Je šance? Vidíš to reálně? Nebo zima ukáže?

Václav Bartuška: Lidi nejlépe spojuje společný nepřítel. Věřím, že máme společného nepřítele, a tím je v této chvíli Rusko.

Martina: Když to někdo nechce vnímat takto politicky? Nemusí se každý zajímat o to, co je za humny.

Václav Bartuška: Já si pamatuji největší jednotu tohoto národa, která byla v listopadu roku 1989 právě proto, že jsme měli společného nepřítele, který byl jasně definován, byl jasný všem. Věděli jsme, co chceme. Takhle to vnímáme v této chvíli. Náš zásadní úkol je nyní přežít, jde nám jakožto zemi o život. A hrozba jde z východu. Chápu, že pro některé tvé posluchače je to jinak, že vnímají svět jinak.

Martina: Ne, jen ho někteří nevnímají tak jednoznačně. O to jde, že tu věc vnímají v určitých složitostech. Mají pocit, že od Majdanu po napadení Ruskem uplynula doba, kdy jsme se na spoustu věcí mohli připravit, co se týká energetické bezpečnosti, protože tady byly jisté indicie, které dávaly tušit, a my jsme to neudělali, a teď tu tíhu a zodpovědnost přenášíme na lidi, a ještě jim říkáme, že to musí chápat.

Václav Bartuška: Myslím, že jsem ani jednou neřekl, že by to lidé měli snadné. Rozhodně to někdo z nás mít snadné nebude. Procházíme největší zkouškou Evropské unie, větší, než byla eurokrize, nebo covid. Tohle bude největší test Unie. Na druhou stranu, pokud by se měla rozpadnout kvůli ceně zemního plynu a elektřiny, pak myslím, že vůbec nemá právo tady být. A věřím, že přežije.

Martina: Uvidíme. Víc, než jindy tady platí, že scénáře jsou rozepsány. Václave Bartuško, moc ti děkuji za návštěvu ve studiu, a za tvé informace.

Václav Bartuška: Děkuji za pozvání.

| VÁCLAV BARTUŠKA

■ ■ ■ ■ ■ (2 votes, average: 5,00 out of 5)

>> Podpora

Svobodný svět nabízí všechny články zdarma. Náš provoz se však neobejde bez nezbytné finanční podpory na provoz. Pokud se Vám Svobodný svět líbí, budeme vděčni za Vaši pravidelnou pomoc. Děkujeme!

Číslo účtu: 4221012329 / 0800

>> **Pravidla diskuze**

Než začnete komentovat článek, přečtěte si prosím pravidla diskuze.

>> **Jak poslat článek?**

Chcete-li také přispět svým článkem, zašlete jej na e-mail: redakce (zavináč) svobodny-svet.cz. Pravidla jsou uvedena [zde](#).

